

RAMAZAN NEDİR? NE DEĞİLDİR?

2023 Ramazan ayı çok celali bir zamana denk geldi.

Bir yandan 11 ilimize temas eden celali bir zelzele hadisesi 50.000'e yakın insanımızın vefatı ve maddi bir çok kayıp bu hadiseden etkilenen bizler ve bizde oluşan manevi etkiler, psikolojik etki, diğer tarafta yaklaşılan seçim ile oluşan siyaset havası, diğer bir tarafta kuraklığın neticesinde barajların boşalması tarım noktasında da kuraklık, hiç bitmeyen endişemiz olan derd-i maiset sersemliği, rahat ve rehabet, lehviyat ve sefahet içeren malayonit'n artması taklide ve kültüre hasredilmiş din yasantısı

bütün bunlardan sıyrılıp şuurlu her mü'min için çok büyük bir öneme sahip Ramazan Ayını ihya etmekle mûnen mükellefiz

RAMAZAN AYIMIZI İHYA ETMEMİZİ ZORLAŞTIRACAK SEBEBLER

- 1- Zelzele ve sel hadisesinin maddi manevi etkisi
- 2- Seçim süreci ile siyasetin etkisi
- 3- Kuraklığın maddi manevi etkisi
- 4- Derd-i maiset sersemliği
- 5- Rahat ve rehabet girdabı
- 6- Lehviyat ve sefahat ile mezc olmuş malayoniyat
- 7- Taklide ve kültüre hasredilmiş din yasantısı

daha pek çok madde eklemek mümkün ama bu ve buna benzer bir çok maddeden sıyrılıp Ramazan Ayımızı ihya etmek zorundayız. Rahmetin taşıdığı bu ayda gaflet beni Hz. Cebrail (as) cuma günü hutbede yaptığı amin diyerek destek veren Ependimizin (asm) bedduasına mazhar edebilir. (Allah muhafaza). Unutmamam gerek gaflet her daim dehşetlidir ama en dehşetli gaflet Ramazan Ayında yapılandır.

Ramazan Ayı Kameri aylardan dokuzuncusu.

Hicri yani Kameri aylar

1- Muharrem	4- Rebiulahir	7- Recep	10- Şevval
2- Sefer	5- Cemaziyelevvel	8- Şaban	11- Zilkade
3- Rebiulevvel	6- Cemaziyelahir	9- Ramazan	12- Zilhicce

Ramazana kelime kók ve mana olarak Arapça bir kelime.

Ramazan kelimesinin manası ve bu mübarek aya verilmesinin hikmeti olarak iki nokta nazarıma carptı.

Ramazan yoz sonunda güz mevsiminin evvelinde yağıp yeryüzünü tozdan temizleyen yağmur manasına gelen "ramda" kelimesinden alınmış. Nasıl ki bu yağmur yeryüzünü kirden tozdan temizler öyle de Ramazan ayı da ehl-i imanı günahlardan, manevi kirden temizler. Tabi bu manevi yağmurdaki semsiye kullanmamak gerek. Semsiyeye nedir? Manevi yağmuru engelleyen kişiyi nasipsiz bırakan semsiye "gaflettir, günahlardır, malayaniyattır".

Diğer bir manada su

Ramazan "ramad" kelimesinden alınmış güneşin siddeti hararetinden taşların yanıp kızması anlamına geliyor. Böyle kızgın yerde yürüyen kimsenin ayakları yanar zahmet ve mesakkat çeker. Ramazan orucu tutan kimsede açlık ve susuzluk zahmetine katlanır zahmet ve mesakkat çeker, kızgın yer ayakları yaktığı gibi Ramazanda müminlerin günahlarını yakar, yok eder.

Bu manayı teyid eden bir Hadis-i Şerifte Efendimiz (asm) şöyle buyuruyor.

"Bu aya Ramazan isminin verilmesi günahları yaktığı içindir"

HADIS-i ŞERİF

Budersimde Ramazan Ayına zihni hazırlık olarak Ramazan Risalesinden bazı bölümleri alarak hem Ramazan ayının ne olduğunu hemde ne olmadığını anlamaya çalışacağım.

398

İkinci Risale olan İkinci Kısım

Ramazan-ı Şerife dairdir

[Birinci kısmın âhîrinde şair-i İslâmiyeden bir nebze bahsedildiğinden şairin içinde en parlak ve muhteşem olan Ramazan-ı Şerife dair olan bu ikinci kısımda, bir kısım hikmetleri zikredilecektir.

Bu İkinci Kısım, Ramazan-ı Şerifin pek çok hikmetlerinden dokuz hikmeti beyan eden "Dokuz Nükte"dir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

"O Ramazan ayı ki, insanlara doğru yolu gösteren, ap açık hidayet delillerini taşıyan ve hak ile bâtılın arasını ayıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir.

{ BAKARA SURESİ 185 }

Birinci Nükte:

Ramazan-ı Şerifteki savm, İslâmiyetin erkân-ı hamsesinin birincilerindendir. Hem şair-i İslâmiyenin a'zamlarındandır.

Ramazan orucu şair-i İslamiyedir. Şairin önemine dair bir önceki derste önemine vurgu yapmıştım. Tafsilatı o derse havale ediyorum.

İşte Ramazan-ı Şerifteki orucun çok hikmetleri; hem Cenab-ı Hakk'ın rububiyetine, hem insanın hayat-ı içtimaiyesine, hem hayat-ı şahsiyesine, hem nefsin terbiyesine, hem niam-ı İlahiyenin şükrüne bakar hikmetleri var.

Her ibadette olduğu gibi Ramazan orucundada hikmet esas değil esas olan emr-i ilahidir. Biz bütün ibadetlerimizi Allah emrettiği için yaparız. Rab emreder abd icra eder.

Ama hikmeti bilmek o ibadetin içerisini doldurmak, suurlandırmak adına çok önemlidir. Bununla üzerinde geçmiş derslerde durduğum için tafsilatını o derslere havale ediyorum.

Ramazan Risalesinde Ramazan ayı ve oruç dokuz nükte ele alınmış

RAMAZAN RİSALESİNİN NAZM-ı MAANİSİ

BİRİNCİ NÜKTE: Cenab-ı Hakk'ın rububiyeti noktasında oruç

İKİNCİ NÜKTE: Nimetlerin şükrüne baktığı cihetle oruç

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye bakan cihetle oruç

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Nefsin terbiyesine baktığı cihetinde oruç

BESİNCİ NÜKTE: Nefsin tehzibi ahlakına baktığı cihetinde oruç

ALTINCI NÜKTE: Kur'anın nuzulüne baktığı cihetle oruç

YEDİNCİ NÜKTE: İnsanın manevi kazancına bakan yönüyle oruç

SEKİZİNCİ NÜKTE: İnsanın hayat-ı şahsiyesine bakan noktada Ramazan

DOKUZUNCU NÜKTE: Nefsin mevhum Rububiyetini kırma noktasında oruç

Bu bölümlerin içerisinde bazı paragraf ve kısımlar alarak

Ramazan ayı nedir ve ne değildir başlığında bu mübarek

ayın ve oruç ibadetinin içerisini anlamak sukuruna vakıf olmak istiyorum.

RAHMANİ BİR SOFRAYA DAVETLİNİZ

Cenab-ı Hakk'ın rububiyeti noktasında orucun çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

399

Cenab-ı Hak zemin yüzünü bir sofraya nimet suretinde halkettiği ve bütün enva'-ı nimeti o sofrada

مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

bir tarzda o sofraya dizdiği cihetle, kemal-i rububiyetini ve rahmaniyet ve rahîmiyetini o vaziyetle ifade ediyor. İnsanlar gaflet perdesi altında ve esbab dairesinde o vaziyetin ifade ettiği hakikatı tam göremiyor, bazan unutuyor. Ramazan-ı Şerifte ise, ehl-i iman birden muntazam bir ordu hükmüne geçer. **Sultan-ı Ezeli'nin ziyafetine davet edilmiş bir surette akşama yakın "Buyurunuz" emrini bekliyorlar gibi bir tavr-ı ubudiyetkârane göstermeleri, o şefkatli ve haşmetli ve külliyyetli rahmaniyete karşı, vüs'atli ve azametli ve intizamlı bir ubudiyetle mukabele ediyorlar.** Acaba böyle ulvî ubudiyete ve şeref-i keramete iştirak etmeyen insanlar insan ismine lâayık mıdır?

İftar sofraları Rabbimizin sofrasına abd olarak davet edilmiş sofralardır. Aslında bu sofralar bizim önümüze sürekli olarak seriliyor fakat çoğu zaman gafletle, üfletle, esbab dairesinde farkında olmadığımız bu sofraların şimdi farkına varacağız. Ehl-i iman ordusu içinde bir nefer olarak böyle sonlu ve itaakâr bir ordu içinde vüs'atli, azametli ve intizamlı bir şekilde mukabelede bulunan bir aydır.

Ramazan ayı böyle ehl-i imanın bir ordu gibi nizam ve intizam ile itaatkârane bir şekilde ibadet ettiği ayda böyle bir ibadet ve şerefe muhalefet etme ayı değildir.

Kişisel tercih ile tutmayanlar bile azami saygı göstermesi gereken bir aydır.

NİMETLERİN FARKINA VARMA AYI RAMAZAN

İşte Ramazan-ı Şerif'teki oruç, hakikî ve hâlis, azametli ve umumî bir şükrün anahtarıdır. Çünkü sair vakitlerde mecburiyet tahtında olmayan insanların çoğu, hakikî açlık hissetmedikleri zaman, çok nimetlerin kıymetini derk edemiyor. Kuru bir parça ekmek, tok olan adamlara, hususan zengin olsa, ondaki derece-i nimet anlaşılmıyor. Halbuki iftar vaktinde o kuru ekmek, bir mü'minin nazarında çok kıymetdar bir nimet-i İlahiye olduğuna kuvve-i zaikası şehadet eder. Padişah'tan tâ en fukaraya kadar herkes, Ramazan-ı Şerifte o nimetlerin kıymetlerini anlamakla bir şükr-ü manevîye mazhar olur. Hem gündüzdeki yemekten memnuiyeti cihetiyle; "O nimetler benim mülküm değil. Ben bunların tenavülünde hür değilim; demek başkasının malıdır ve in'amıdır. Onun emrini bekliyorum." diye nimeti nimet bilir; bir şükr-ü

400

manevî eder. İşte bu suretle oruç, çok cihetlerle hakikî vazife-i insaniye olan şükrün anahtarı hükmüne geçer.

Ramazân Ayı oruç vasıtasıyla nimetlerin farkına varma ayıdır. Çoğu zaman farkına varmadığımız nimetlerin farkına varma ve onların çok büyük nimetler olduğunu idrak etme ayıdır. Sofralarda olmayana bakmak, bu neden yok demek yerine var olanlara aalık ile tam olarak ihtiyaca hissederek sükûnde bulunma ayıdır.

Ramazân sofrada olmayanları arama, olanlara burun kıvrma daha üst ve lezzetli şeyleri isteyip sekra etme ayı değildir. Hatta yapabilesek normal zamanlarda ihtiyaca hissetmeyerek yemediğimiz, ev halkımızın çocuklarımızın yemediği yemekleri yapıp o nimetlerin ne büyük nimetler olup onlara ne kadar muhtac olduğumuzu hissedip gecmiste şükretmediğimiz o nimetlere yükümlü olduğumuz şükrü eda etme zamanıdır.

RAMAZAN HALDEN ANLAMA AYIDIR

Üçüncü Nükte:

Oruç, hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye baktığı cihetle çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: İnsanlar, maiyet cihetinde muhtelif bir surette halkedilmişler. Cenab-ı Hak o ihtilafa binaen, zenginleri fukaraların muavenetine davet ediyor. Halbuki zenginler, fukaranın acınacak acı hallerini ve açlıklarını, oruçtaki açlıkla tam hissedebilirler. Eğer oruç olmazsa, nefisperest çok zenginler bulunabilir ki, açlık ve fakirlik ne kadar elîm ve onlar şefkate ne kadar muhtaç olduğunu idrak edemez. **Bu cihette insaniyetteki hemcinsine şefkat ise, şükr-ü hakikînin bir esasıdır. Hangi ferd olursa olsun, kendinden bir cihette daha fakiri bulabilir. Ona karşı şefkate mükelleftir. Eğer nefsine açlık çektirmek mecburiyeti olmazsa, şefkat vasıtasıyla muavenete mükellef olduğu ihsanı ve yardımı yapamaz; yapsa da tam olamaz.** Çünkü hakikî o haleti kendi nefsinde hissetmiyor.

İslamiyetin bir çok emrinin topluma bakan ve onu inşa ihya eden, muhafaza eden noktaları var. Oruç harici bir misal verecek olursak zekat. Zekat toplum arasında çok büyük bir yardımlaşma kaynaşma vesilesidir. O yüzden hadis-i şerifte "köprü" olarak nitelenmiştir. Zekat zengin ve fakir arasında muarefe ve irtibatı sağlar. Zekat ile zenginlerden fakirlere şefkat, merhamet fakirlerden zenginelere muhabbet ve itaat gelir.

Aynen bunun gibi oruç ibadeti bize "halden anlama" ve modern zamanda "empati" dedikleri "diyergamlık" dersini verir. Gıyâ zaman yaşamadığımızı yokluk, fakirlik ile açlık hissini yaşayanların halini oruç vasıtası ile yaşayarak hissederek anlıyoruz ve anlamalıyız.

Ramazan yalnızca kendi açlığını, yoksunluğunu anlamak iftâr da bunu ölesiye bastırmak değil, yaşayarak yoksunluğu, fakirliği anlama, halleri ile hallenme ayıdır.

RAMAZAN NEFSİ DİZGİNLEME AYIDIR

Dördüncü Nükte:

Ramazan-ı Şerifteki oruç, nefsin terbiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: **Nefis, kendini hür ve serbest ister ve öyle telakki eder. Hattâ mevhum bir rububiyet ve keyfemayeşa hareketi, fitrî olarak arzu eder. Hadsiz nimetlerle terbiye olunduğunu düşünmek istemiyor. Hususan dünyada servet ve iktidarı da varsa, gaflet dahi yardım etmiş ise; bütün bütün gasıbane, hırsızcasına nimet-i İlahiyeyi hayvan gibi yutar.**

İşte Ramazan-ı Şerifte en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki: **Kendisi mâlik değil, memluktur; hür değil, abddir. Emir olunmazsa en âdi ve en rahat şeyi de yapamaz, elini suya uzatamaz diye mevhum rububiyeti kırılır, ubudiyeti takınır, hakikî vazifesi olan şükre girer.**

İnsan nefsi kendine sınır ve had konulmasından, bir gücün altında idare ve terbiye edilmekten hoşlanmaz. Birde buna insanın servet ve iktidarı ve gafleti yardım edince bütün bütün azgınlaşmaya, nimetleri kendi istediği gibi gasıbane hunharca kullanmaya yutmaya başlar.

Ramazan ayı ve oruç nefse dizgin vurma ayıdır. Ona mutlak bir kudretin karşısında memlûk olduğunu, abd olduğunu bildir-me ayıdır. Rabbin emri olmadan elini suya uzatamayacağı-nın, en âdi ve rahat bir şeyi bile yapamaz olduğunu anlama ayıdır.

Ramazan ayı ve oruç, oruca muhalefet edip tutmayarak nefsin kölesi olduğunu ilan etme, hakikatı olmayan bir Rab-lık iddia etme, yada oruç tuttuğu halde bu manayı anla-yacak, yaşayacak sırda olmayıp koca Ramazan ayı ve orucu sahura ve iftar sofrasına hasredip Rab'den uzaklaşma ayı değildir.

RAMAZAN AYI HAKİKATLA YÜZLEŞME AYIDIR

Beşinci Nükte:

Ramazan-ı Şerifin orucu, nefsin tehzib-i ahlâkına ve serkeşane muamelelerinden vazgeçmesi cihetine baktığı noktasındaki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: **Nefs-i insaniye gafletle kendini unutuyor. Mahiyetindeki hadsiz aczi, nihayetsiz fakrı, gayet derecedeki kusurunu göremez ve görmek istemez. Hem ne kadar zaîf ve zevale maruz ve musibetlere hedef bulunduğunu ve çabuk bozulur dağılır et ve kemikten ibaret olduğunu düşünmez. Âdeta polattan bir vücudu var gibi, lâyemutane kendini ebedî tahayyül eder gibi dünyaya saldırır. Şedid bir hırs ve tama' ile ve şiddetli alâka ve muhabbet ile dünyaya atılır. Her lezzetli ve menfaatli şeylere bağlanır. Hem kendini kemal-i şefkatle terbiye eden Hâlıkını unuttur. Hem netice-i hayatını ve hayat-ı uhreviyesini düşünmez; ahlâk-ı seyyie içinde yuvarlanır.**

401

İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç; **en gafillere ve mütemerridlere, za'fını ve aczini ve fakrını ihsas ediyor. Açlık vasıtasıyla midesini düşünüyor. Midesindeki ihtiyacını anlar. Zaîf vücudu, ne derece çürük olduğunu hatırlıyor. Ne derece merhamete ve şefkate muhtaç olduğunu derk eder. Nefsin firavunluğunu bırakıp, kemal-i acz ve fakr ile dergâh-ı İlâhiyeye ilticaya bir arzu hisseder ve bir şükr-ü manevî eliyle rahmet kapısını çalmağa hazırlanır.** Eğer gaflet kalbini bozmamış ise...

Ramazan ayı ve orucu insan nefsinin yüzleşmek istemediği yegane hakikati ile yüzleşme ayıdır. Ayetin ifadesi ile "insan kendini kendine yeter gördüğü anda azgınlasiverir". Nefis kendini kendine yeter görmekle adeta ilahlık vehmine bürünür. Mutlak bir vücudu var zannederek terbiye edildiğinin, şefkatle idare edildiğini kabullenmiyor, hakikatla yüzleşmek istemiyor. Ramazan Ayı ve oruç bana hakikati anlatıyor. Ben, ben diyerek ilahlaşan nefsin, aclık ile aczi ve fakrının farkına varıp "hu, hu" diyerek rabbini bulduğu, acz ve fakrını sefaatçı yapıp kudret ve Rahmete iltica eylediği, eylemesi gereken ayıdır.

Ramazan ayı ve oruç oruç tutmayarak nefsinin uykusuna, nefsinin ilahlaştırıp, kendinde gâzûken gücün, kemalin, cemalin sahibinin kendi olduğunu zannetme, nefsinin uykusuna fani dünyanın için fani iktidar ve servete takılıp helak olma ayı değildir. Ramazan ayı ve oruç oruç tutmada "bana acılık dokunmuyor", "ben rahat tutarım" diyerek bâbürlenme, yada nefsinin yüzleşmek istemediği bu acı, fakr ve kusurunu acılıkla bile anlamayıp oruçla Allah'tan uzaklaşma ayı değildir.

RAMAZAN AYI KUR'AN'A MUHATAB OLMA AYIDIR

Altıncı Nükte:

Ramazan-ı Şerifin sıyamı, Kur'an-ı Hakîm'in nüzulüne baktığı cihetle ve Ramazan-ı Şerif, Kur'an-ı Hakîm'in en mühim zaman-ı nüzulü olduğu cihetindeki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: **Kur'an-ı Hakîm, madem Şehr-i Ramazan'da nüzul etmiş; o Kur'anın zaman-ı nüzulünü istihzar ile o semavî hitabı hüsn-ü istikbal etmek için Ramazan-ı Şerifte nefsin hacat-ı süfliyesinden ve malayaniyat hâlattan tecerrüd ve ekl ü şürbün terkiyle melekiyet vaziyetine benzemek ve bir surette o Kur'anı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitabat-ı İlahiyeyi güya geldiği ân-ı nüzulünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekrem (A.S.M.)dan işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrail'den, belki Mutekeallim-i Ezelî'den dinliyor gibi bir kudsî halete mazhar olur.** Ve kendisi tercümanlık edip başkasına dinlettirmek ve Kur'anın hikmet-i nüzulünü bir derece göstermektir.

Ramazan Ayında tuttuğumuz oruç aslında Ramazan ayının en önemli ibadetine zemin hazırlamak içindir. Ramazan Ayını değerli kılan "Kur'an'ın nüzulü yeri Kur'an'dır". Oruç Kur'an'a derinlemesine muhatab olmak, kalp ve ruhun hayatına geçiş için nefsi ve bedeni kayıtları en aza indirip, basta tilavet-i Kur'an, sonra fehmi mana-yı Kur'an'ın tabakatına geçmek ve Kur'an ile sıkı bir tilavet ve mana ilişkisi içinde olma ayıdır.

Ramazan Ayı orucuzluk ve nasipsizlikle bu aya muhalefet edip mideye ve nefse kul olmak, yada oruca tuttuğu halde Kur'an okumaktan, en azından dinlemekten gafil olmak yada yalnızca tilavete odaklanıp maanisi Kur'an'a önem vermemek ayı değildir.

RAMAZAN AYI BÜYÜK KAZANÇ MEVSİMİDİR

Yedinci Nükte:

Ramazanın sıyamı, **dünyada âhiret için ziraat ve ticaret etmeğe gelen nev'-i insanın kazancına baktığı cihetteki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Ramazan-ı Şerifte sevab-ı a'mal, bire bindir. Kur'an-ı Hakîm'in nass-ı hadis ile herbir harfinin on sevabı var; on hasene sayılır, on meyve-i Cennet getirir. Ramazan-ı Şerifte herbir harfin, on değil bin ve Âyet-ül Kürsî gibi âyetlerin herbir**

402

harfi binler ve Ramazan-ı Şerifin Cum'alarında daha ziyadedir. Ve Leyle-i Kadir'de otuzbin hasene sayılır. Evet herbir harfi otuzbin bâki meyveler veren Kur'an-ı Hakîm, öyle bir nuranî şecere-i tûbâ hükmüne geçiyor ki; milyonlarla o bâki meyveleri, Ramazan-ı Şerif'te mü'minlere kazandırır. İşte gel, bu kudsî, ebedî, kârlı ticarete bak, seyret ve düşün ki: Bu hurufatın kıymetini takdir etmeyenler ne derece hadsiz bir hasarete olduğunu anla!

İşte Ramazan-ı Şerif âdeta bir âhiret ticareti için gayet kârlı bir meşher, bir pazardır. Ve uhrevî hasılât için, gayet münbit bir zemindir. Ve neşvünema-i a'mal için, bahardaki mâh-i Nisandır. Saltanat-ı rububiyet-i İlahiyeye karşı ubudiyet-i beşeriyenin resm-i geçit yapmasına en parlak, kudsî bir bayram hükmündedir. Ve öyle olduğundan, yemek-içmek gibi nefsin gafletle hayvanî hacatına ve malayani ve hevaperestane müştehiyata girmemek için oruçla mükellef olmuş. Güya muvakkaten hayvaniyetten çıkıp melekiyet vaziyetine veyahut âhiret ticaretine girdiği için, dünyevî hacatını muvakkaten bırakmakla, uhrevî bir adam ve tecessüden tezahür etmiş bir ruh vaziyetine girerek; savmı ile, Samediyete bir nevi âyinedarlık etmektir. Evet Ramazan-ı Şerif; bu fâni dünyada, fâni ömür içinde ve kısa bir hayatta bâki bir ömür ve uzun bir hayat-ı bâkiyeyi tazammun eder, kazandırır.

Evet bir tek Ramazan, seksen sene bir ömür semeratını kazandırabilir. Leyle-i Kadir ise, nass-ı Kur'an ile bin aydan daha hayırlı olduğu bu sırra bir hüccet-i katiadır. Evet nasılkı bir padişah, müddet-i saltanatında belki her senede, ya cülûs-u hümayûn namıyla veyahut başka bir şaşaalı cilve-i saltanatına mazhar bazı günleri bayram yapar. Raiyetini, o günde umumî kanunlar dairesinde değil; belki hususî ihsanatına ve perdesiz huzuruna ve has iltifatına ve fevkalâde icraatına ve doğrudan doğruya lââyık ve sadık milletini, has teveccühüne mazhar eder. Öyle de: Ezel ve Ebed Sultanı olan onsekiz bin âlemin Padişah-ı Zülcelal'i; o onsekiz bin âleme bakan, teveccüh eden ferman-ı âlişanı olan Kur'an-ı Hakîm'i Ramazan-ı Şerifte inzal eylemiş. Elbette o Ramazan, mahsus bir bayram-ı İlahî ve bir meşher-i Rabbanî ve bir meclis-i ruhanî hükümüne geçmek, mukteza-yı hikmettir. Madem Ramazan o bayramdır; elbette bir derece, süflî ve hayvanî meşagilden insanları çekmek için oruca emredilecek. Ve o

Ramazan Ayı manevi kazancın zirve yaptığı her bir amel-i salih, hassaten huruf-u Kur'an'a binden, otuzbine kadar karşılık sevab verildiği aydır. Ramazan ayı manevi çok kârlı bir pozar, maneviyatımızın bereketlendiren nisan yağmuru, her bir amelin ekilip büyük manevi kazanca ve açılımların olacağı çok münbit bir zemin, saltanat-ı Rububiyete karşı ubudiyet suuru ile resmi geçit yapılan çok feyizli bir ay olup, suurunda olan her ehli imana fani bir ömürde, kısa bir hayat ta uzun bir baki hayatı kazandıran, bir ayda seksen sene bir ömür semeratını kazandıran bir aydır.

Ramazan ayı eğlence ayı değildir. Ramazan ayı cami avlusunda gezmek değil cami içinde namaz kılmak, Kur'an okuma ayıdır. Ramazan ayı iftar sofrasından kalkıp televizyon başında dizi, moç, siyaset izleme ayı değildir. Ramazan ayı yalnızca yeme iame, uyuma ayı değildir.

Ramazan ayı tilavet-i Kur'an, zikir-i Rahman, sohbet-i cânan, ayıdır. Yeme iameyi en aza indirip maneviyata odaklanma, gayret içinde olup Ramazan sonunda cehennemden azad olma ayıdır.

RAMAZAN AYI AC KALMA AYI DEĞİL ORUÇ TUTMA AYIDIR

derece, süflî ve hayvanî meşagilden insanları çekmek için oruca emredilecek. **Ve o orucun ekmeli ise: Mide gibi bütün duyguları; gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi cihazat-ı insaniyeye dahi bir nevi oruç tutturmaaktır.** Yani: **Muharremattan, malayaniyattan çekmek ve her birisine mahsus ubudiyyete sevkettir.** Meselâ: **Dilini yalandan, gıybetten ve galiz tabirlerden ayırmakla ona oruç tutturmak. Ve o lisani, tilavet-i Kur'an ve zikir ve tesbih ve salavat ve**

403

istiğfar gibi şeylerle meşgul etmek... Meselâ: **Gözünü nâmahreme bakmaktan ve kulağını fena şeyleri işitmekten men'edip, gözünü ibrete ve kulağını hak söz ve Kur'an dinlemeğe sarfetmek gibi sair cihazata da bir nevi oruç tutturmaaktır.** Zâten mide en büyük bir fabrika olduğu için, oruç ile ona ta'til-i eşgal ettirilse, başka küçük tezgâhlar kolayca ona ittiba ettirilebilir.

Ramazan Ayı ve oruç yalnızca belli saatlerde ac kalıp hayıftı, nefsin hazz ve isteklerine göre yazmamak, dili ile gıybete devam etmek, küfürlü konuşmak, gözü ile harama bakmaya devam etmek, kulak ile hevesatı okşayan sesleri, dedikodu dinlemek değildir. Bütün bunları yapıp ac kalmak oruç tutmak değil ac kalmaktır.

Ramazan Ayı ve oruç mideyi boş bırakarak sair cihazatı haramdan, malayaniyattan çekmeyi kolaylaştırıp onlara mahsus ibadetlerle meşgul edip kemalat-ı insaniyeye varamaktır.

RAMAZAN BEDEN ESARETİNDEN KURTULMAKTIR

Sekizinci Nükte:

Ramazan-ı Şerif, insanın hayat-ı şahsiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

İnsana en mühim bir ilâç nev'inden maddî ve manevî bir perhizdir ve tıbben bir hımyedir ki: **İnsanın nefsi, yemek içmek hususunda keyfemayeşa hareket ettikçe, hem şahsın maddî hayatına tıbben zarar verdiği gibi; hem helâl-haram demeyip rast gelen şeye saldırmak, âdeta manevî hayatını da zehirler. Daha kalbe ve ruha itaat etmek, o nefse güç gelir. Serkeşane dizginini eline alır. Daha insan ona binemez, o insana biner. Ramazan-ı Şerifte oruç vasıtasıyla bir nevi perhize alışır; riyazete çalışır ve emir dinlemeyi öğrenir.**

Hem insanın ekseriyet-i mutlakası açlığa çok defa mübtela olur. Sabır ve tahammül için bir idman veren açlık, riyazete muhtaçtır. **Ramazan-ı Şerifteki oruç onbeş saat, sahorsuz ise yirmidört saat devam eden bir müddet-i açlığa sabır ve tahammül ve bir riyazettir ve bir idmandır. Demek, beşerin musibetini ikileştiren sabırsızlığın ve tahammülsüzlüğün bir ilâcı da oruçtur.**

Hem o mide fabrikasının çok hademeleri var. Hem onunla alâkadar çok cihazat-ı insaniye var. Nefis, eğer muvakkat bir ayın gündüz zamanında ta'til-i eşgal etmezse; o fabrikanın hademelerinin ve o cihazatın hususî ibadetlerini onlara unutturur, kendiyle meşgul eder, tahakkümü altında bırakır. O sair cihazat-ı insaniyeyi de, o manevî fabrika çarklarının gürültüsü ve dumanlarıyla müşevveş eder. Nazar-ı dikkatlerini daima kendine celbeder. Ulvî vazifelerini muvakkaten unutturur. Ondandır ki; eskiden beri çok ehl-i velayet, tekemmül için riyazete, az yemek ve içmeğe kendilerini alıştırmışlar. Fakat Ramazan-ı Şerif orucuyla o fabrikanın hademeleri anlarlar ki; **sırf o fabrika için yaratılmamışlar. Ve sair cihazat, o fabrikanın süflî eğlencelerine bedel, Ramazan-ı Şerifte melekî ve ruhanî eğlencelerde telezzüz ederler, nazarlarını onlara dikerler. Onun içindir ki; Ramazan-ı Şerifte mü'minler,**

derecatına göre ayrı ayrı nurlara, feyizlere, manevî sürurlara mazhar oluyorlar. Kalb ve ruh, akıl, sır gibi letaifin o mübarek ayda oruç vasıtasıyla çok terakkiyat ve tefeyyüzleri vardır. Midenin ağlamasına rağmen, onlar masumane gülüyorlar.

Ramazan Ayı ve oruç sene içerisinde mübtela olduğumuz ölçüsüz ve çok yiyerek maddi ve manevi vücudumuza zarar verme alışkanlığımızı terketme ayıdır

Ramazan Ayı oruç vasıtası ile sabır ve tahammüle alışma ayıdır.

Ramazan Ayı oruç vasıtası ile vücud-u insaide kalp, ruh, sır gibi manevi yönlerin ve cihazatın olduğunun farkına varma ayıdır.

Ramazan Ayı beden esaretinden kurtulma insanı insan yapan manevi melekut boyutunun farkına varma, beden ve midenin ağlamasına bedel kalp, ruh gibi cihazatı maneviyeyi güldürme manevi feyizlere gark olma ayıdır.

Ramazan Ayı iftar ve sahurda hunharca yiyip kilo alma ayı değildir. Ramazan Ayı iftarda mideyi tıka basa doldurup sonra uyku ile kendinden geçip namaz kılmamak, teravihe gitmemek değildir. Ramazan Ayı oruç ile öfke nöbeti geçirmek, oruçlu olduğu için nefsin hormonal yapısına teslim olup trafikte, evde insanlarla kavgaya etmek değildir.

Ramazan Ayı onbir ay beden merkezli yaşayıp üç öğün ölçüsüz yemek yemeği, iftar ve sahur ile ikiye düşürmek değildir.

RAMAZAN AYI RABLİK ZANNINDAN KURTULUP RABBI BİLME AYIDIR

Dokuzuncu Nükte:

Ramazan-ı Şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubudiyetini bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis Rabbisini tanımak istemiyor, firavunane kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azablar çektirilse, o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Aczini, za'fını, fakrını gösterir. Abd olduğunu bildirir.

Hadîsin rivayetlerinde vardır ki: Cenab-ı Hak nefse demiş ki: "**Ben neyim, sen nesin?**" Nefis demiş: "**Ben benim, sen sensin!**" Azab vermiş, Cehennem'e atmış, yine sormuş. Yine demiş: "**ENE ENE, ENTE ENTE.**" Hangi nevi azabı vermiş, enaniyetten vazgeçmemiş. Sonra açlık ile azab vermiş, yani aç bırakmış. Yine sormuş: "**MEN ENE VEMA ENTE?**" Nefis demiş:

أَنْتَ رَبِّي الرَّحِيمُ * وَأَنَا عَبْدُكَ الْعَاجِزُ

Yani: "**Sen benim Rabb-i Rahîm'imsin, ben senin âciz bir abdimim.**"

Ramazan Ayı oruç vasıtası ile Rablik vehminden kurtulma ayıdır. Açlık elin ayağın titremesini fırsat bilip Rabbi Rahimi bilip ona yönelme medet ve aman dileme ayıdır.

Oruç firavunluk damarını kırma aczini hissetme vesilesidir. Ramazan Ayı oruç tutmayarak Rablik vehmini kalınlaştırmak firavunluk iddiasını güçlendirmek ayı değildir.

Ramazan Ayı oruç tuttuğu halde bu mualardan uzak, aczini anlamak gafil, aczi hissetmemek için bütün uyuyup kalkınca mideyi doldurma ayı değildir.